

Tények és értékek

Az objektív valóság és a vélekedések, vélemények megkülönböztetése

Kompetenciaterület:

Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák

5. évfolyam

Programcsomag:

Én és a világ

A modul szerzői: IFA Műhely (Dr. Mihály Ottó, Dr. Falus Katalin, Jakab György, F. Kristóf Mária, Czincz Józsefné, Iván Márta, Janicsek Lajos Tamás, Kálmán Katalin, Kolláth Erzsébet, Márcz Klára, Molnár Géza, Molnár Zsuzsa, Montay Beáta, Tölgyesi Livia, Ursu Zsuzsa, Zsigmond Ottília, Zágon Bertalanné)

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	10-11 évesek
Ajánlott időkeret	3 × 45 perc
A modul közvetlen célja	A kritikai gondolkodás fejlesztése, ezen keresztül a reális önismeret és a toleráns magatartás fejlesztése, a tények és vélekedések közötti különbségek feltárása, ezen keresztül az érték fogalmának értelmezése
A modul témái, tartalma	Témák: Személyiségünk: önismeret, öntudat Gondolkodás, kommunikáció, tanulás Tartalom: Értékrendünk végiggondolása, ítéleteink és vélekedéseink vizsgálata játékos formában.
Megelőző tapasztalat	Gyerek, kamasz, felnőtt; szabályok szerepe
Ajánlott továbbhaladási irány	Tények, vélekedések megkülönböztetése, a tény fogalma, tényekről való meggyőződés, média szerepe. Vélekedés: az egyénből fakadó értékelés. Értékek fogalma, csoportosítása, saját egészségük mint érték.
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önismerettel összefüggő kompetenciák: önállóság, identitás, önismeret formálása az egyéni értékrendek feltárásán keresztül Önszabályozás: tolerancia A szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: kritikai gondolkodás, információkezelés Társas kompetenciák: együttműködés
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember és társadalom (kritikai gondolkodás, a tárgyilagos vélemény és a személyeskedés megkülönböztetése), Ember a természetben (használati tárgyak anyagainak felismerése, ezek értéke), Földünk, környezetünk (annak felismerése, hogy a közvetlen közelünkben élő embereknek más a kultúrájuk, értékrendjük, de emberi mivoltában mindenki egyenlő), Művészetek (értékközvetítő és értékőrző szerepe), Életvitel és gyakorlati ismeretek (egészségünknek mint értéknek a védelme) Tantárgyakhoz: Ember és társadalom, történelem, biológia, földrajz, életviteli ismeretek Modulokhoz: Értékek kialakulása, mibenléte
Támogató rendszer	Dr. Spencer Kagan: <i>Kooperatív tanulás</i> . Önkonet Kft. Budapest, 2001 Robert Fisher: <i>Tanítsuk gyermekeinket gondolkodni erkölcsről és erényekről</i> . Műszaki Kvk. Budapest, 2003 Kósáné Ormai Vera: <i>Személyiségfejlesztő játékok</i>

Módszertani ajánlás

A téma feldolgozása lehetőséget teremt arra, hogy segítsük a tanulókat az ismeretek értelmezésében, hipotézisek felállításában és azok igazolásában, megtanuljanak cáfolni, összefüggéseket elemezni, érvényes következtetéseket levonni. Az egyszerű ismeretátadás helyett a gondolkodás fejlesztésére, az alkotó-, kritikai, kutatókészség következetes gyakorlására kell nagyobb súlyt fektetni.

A kritikai gondolkodás magában foglalja a reflektáló készséget, az ítéloképességet; segíti az előítéletes gondolkodás leküzdését.

A kritikai gondolkodás fejlesztése érdekében törekedni kell az önálló véleményalkotásra, példákon keresztül annak érzékeltetésére, hogy mit jelentenek az igaz állítások, ezeket hogyan tudjuk igazolni, majd annak felismertetése, hogy a vélekedések belülről fakadó értékeket képviselnek. Az értékek kialakulásában nagyon fontos annak felismerése, hogy mi magunk mit tartunk fontosnak, hogyan vélekedünk a bennünket körülvevő világról és önmagunkról. Az értékek a világgal kapcsolatos élményekből és az azokra adott válaszokból erednek. Az élményekben szerepet játszanak a valós tények és a megélt érzések. Ezek az érzések jelennek meg a vélekedésben, mely magában hordozza a bennünk rejlő értéket. A tények igaz, hamis volta igazolható, pl. a labda mindig lefelé esik, sohasem felfelé. Amikor valamiről véleményt mondunk, az sokszor csak vélekedés, de a vélemény megfogalmazása egyben értéket is jelent, pl. a labdajátékok kellemes szórakozást jelentenek. Ez önmagában csak vélekedés, értékes szórakozást csak annak jelent, aki valóban szereti a labdajátékokat. Tény, hogy hogyan kell területet számolni, de hogy az könnyű-e vagy sem, az már vélekedés. Annak, aki megfelelő matematikai tudással rendelkezik, kötelességtudóan vagy egyéni érdeklődés alapján megtanulta, annak könnyű a feladat kiszámítása stb. Hasonló jellegű állításokat tartalmaz az 1. melléklet.

Az értékek csoportosítása lehetőséget teremt a tárgyi értékek és a szükségletek közötti összefüggések feltárására. A csoportos feladatmegoldások, játékok segítik az együttműködési képességek fejlődését. A csoportoknál javasoljuk heterogén csoportok képzését.

A modulban elsőként a tények fogalmát ajánlatos tisztázni, elkülönítve a vélekedés fogalmától. A vélekedés fogalmából vezethető le az érték fogalma mint a bensőnkől fakadó megítélés. A téma miatt kiemelten fontosnak tartjuk a tanulói vélemények önálló megfogalmazását.

A ráhangolódásban az A és a B egy-egy variációt jelent, tanári választási lehetőséget. A hosszabb ráhangolódás a téma nehézsége miatt ajánlott. A modul több tanórát ölel fel, ha szükséges a megszakítás, azt a II/2 téma előtt javasoljuk. A második részben javasoljuk a média szerepét hangsúlyozni, kiemelve azt, hogy a reklámok mennyiben tények, mennyi a valóságtartalmuk.

A modul mellékletei

Diákmellékletek

D1 – Mondatok

D2 – Kép